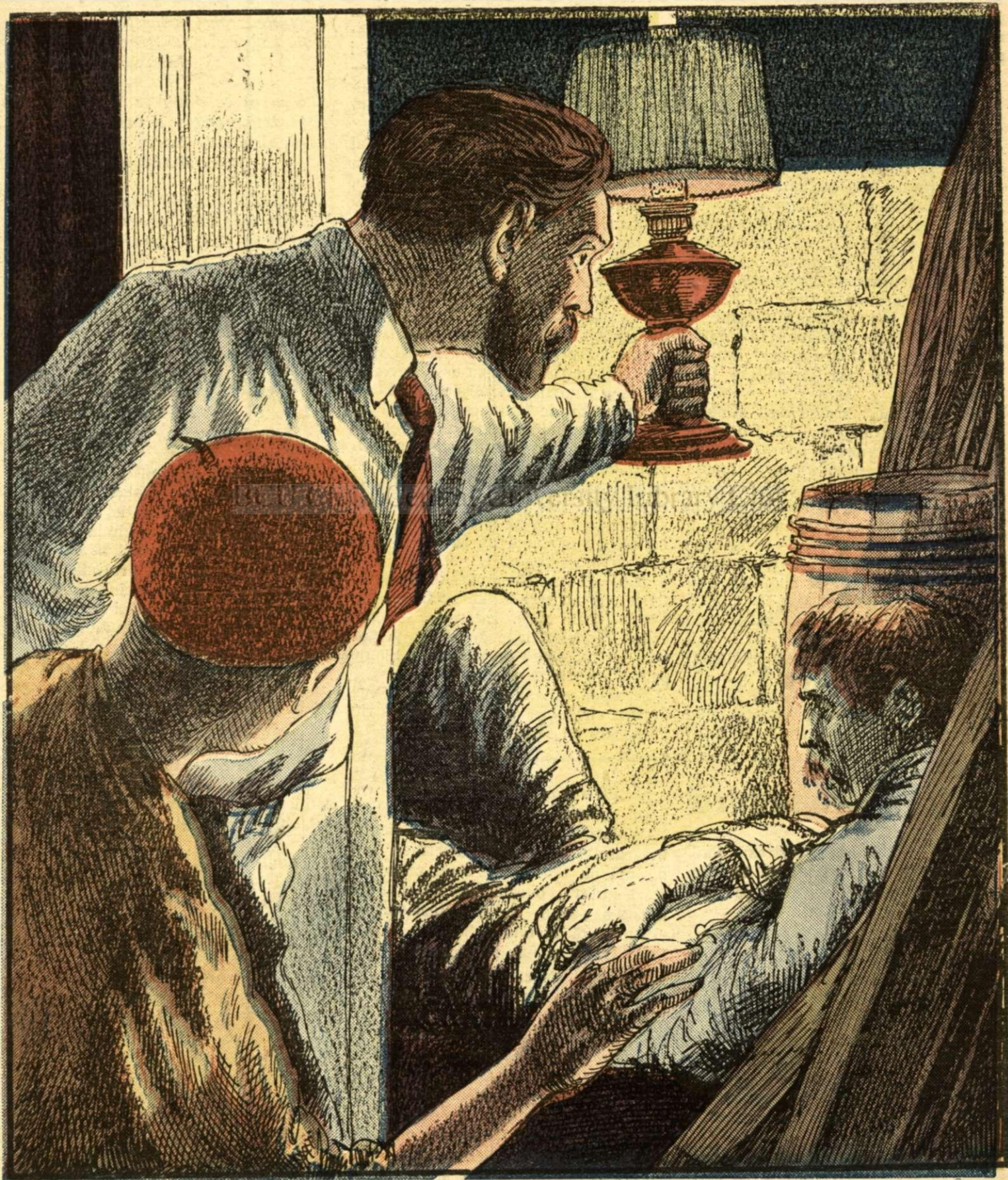

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 150 lei în străinătate pe un an 300 lei

Casa spânzuraților. — (Vezi explicația în pag. 2-a)

Marmora lui Paul Verlaine

de LEONTIN ILIESCU

„*Pauvre Lélian*” — așa era chemat în intimitate poetul — a dus o viață de sbucium, în conflict permanent cu realitățile obiective ale societății, cu care nu se puteau armoniza idealitățile subiective ale visătorului.

În vechea cafenea Procope din Paris, un fel de Fialkovski sau Kübler al Bucureștilor, Paul Verlaine își avea colțisorul intim, ocupat odinică de Alfred de Musset, unde, în fața unei mese de marmoră, se strângea cu admiratorii săi, ca să-și îneca amărăciunile în absintul amăgitor.

Aci veneau și cămătarii de totdeauna ai genurilor și talentelor, să-și însușiască pe nimic creațiunile maestrului ca să le vândă în urmă cu mare câștig revistelor și ziarelor literare din Paris.

Poetul își potolia arșița dorului în alcoolul nimicitor; cămătarii, la pândă, achitau nota, „la douloureuse”, știind prea bine că se vor despăgubi din belșug.

Marmora lui Verlaine era sfințită cu versuri intraripate, cu crochiuri și desene admirabile, cu inspirațiile aleșilor ce împrejmuiau istorica masă.

Cafeneaua Procope nu mai există; vestita marmoră a lui Paul Verlaine a fost vândută pe preț mare unui bogat iubitor de relicve.

Se spune că prețul l-ar fi uimit pe „*pauvre Lélian*” și iar fi îndestulat capriciile, dacă poetul n'ar fi trecut în nemurire înainte de vânzarea celebrei mese.

Astăzi lucrurile nu se mai întâmplă la fel. Vremea lui Verlaine a apus ca și epoca lui Eminescu. Astăzi poezii, elegant și cu îngrijire îmbrăcați, bine „șlăși”, cu toate că zilele sunt încă

destul de aspre și-au asigurat în viață nu numai socul vremelnice lor „imortalități”, dar și o viață actuală, lipsită de griji și amărăciuni.

Nivelul sufletesc însă a scăzut în zilele de după războiu. Cântăreții neamului — nu grăiesc despre cei vrednici și pe cari talentatul i-a consacrat — sunt robuști, rubiconzi și incuți. Cultura națională e și ea în suferință tocmai din pricina asta.

Cați nu sunt însă, dintre cei mai buni scriitori de astăzi, tot astfel cum erau pe vremuri, la noi Eminescu, Verlaine la Paris. Cei de astăzi n'au însă nici norocul de a-și îneca amărăciunea, dacă nu în absint, cel puțin într'un șvarț cotidian?

„*Pauvre Lélian*” a lăsat în urmă-i operă nemuritoare, și o marmoră ce, în loc să fie așezată, lespede comemorativă la mormântul poetului satisfacă astăzi capriciul estetic al vreunui milionar îndrăgostit de relicve; Eminescu al nostru a lăsat și el operă fără moarte, dar de masa lui de brad nu mai pomenește nimeni nimic.

Cați așa merg lucrurile în vremuri când poezii și artiști, producători de bunuri materiale, n'au parte nici de o zeciuială din aceste bunuri de cât atunci când știu să-și împletiască talentele cu năzuința obrasnică a celui care *vrca* s'ajungă.

Sunt acestea însemnări de gânduri triste, ce nu trebuie să scobore sufletele celor aleși. Ei trebuie să priceapă că nefericirile de astăzi îi vor face să înțeleagă fericirile de mâine prin contrast.

Și apoi, tot omul poartă cu sine sau în sine cheia și a norocului și a Calvarului său pe pământ.

Ascult o conversație între doi oameni comuni.

Prodată, după un colț de stradă, îndărătul meu, aud pe doi tineri cari discută cu aprindere. Unul citează o frază dintr'o bucată literară a mea, care i-a plăcut. El se entusiasmează și pronunță cuvinte de laudă.

Mă întorc și mă uit la ei.

Trec mai departe și reflectez: Azi când toată lumea e obsedată de grija zilei de mâine și materialismul domină peste tot, s'a găsit unul care să resimtă ceiace m'a preocupat pe mine.

Sunt mulțumit că trăiesc, că gândurile, impresiile și sentimentele ce le am avut și le-am dat în vileag, exprimă mult și etern adevăr omenească și că ele interesează și pe alții...

Aceasta-i unica dorită și complectă mea satisfacție.

G. Niculescu-Varona

Zări pustii

*In taina visului ce zboară
Pe-aripa vântului pribeg,
Iluziile'ncep să moară*

Șirag după șirag

*Se plânge liniștea în noapte
Pe turla vechei mănăstiri,
Înșiorând cu triste șoapte*

Iubirca'ntragei firi.

*Ș'n zarea care'n cel se stânge
I-și cântă liniștea trecutul,
In depărtări de foc se plânge*

Mercu necunoscutul

*Cu gândurile'mprăstiate
Ce sbor spre bolta cenușie,
I-mi mor iluziile toate*

Din inima-mi pustie!

Anton Gurgu

Casa spânzuraților de Jacques Cézembre

(Vezi ilustrația din pag. 1)

N'am crezut nici odată în supranatural dar dacă am căutat în totdeauna să explic din punct de vedere logic, faptele cele mai ciudate în aparență, în schimb simt o adevărată pasiune pentru tot ce prezintă la prima vedere un caracter ciudat.

Insist asupra punctului acesta pentru ca cititorii să înțeleagă mai bine motivele care m'au îndemnat să plec la Oran acum câțiva ani. Algeria nu mă atrăgea unde nu cunoșteam pe nimeni și nu aveam nici un prieten. Singura cauză a plecării mele a fost atracția pe care o exercita asupra mea „Casa spânzuraților”.

Cu câțiva ani mai înainte un unchiu al meu se spânzurase acolo, lăsându-mi casa și averea lui, foarte neînsemnată de altfel.

Sfârșitul acesta tragic era destul de ciudat la un bătrân pacinic cum era unchiul meu. Pe de altă parte câteva amănunte stranii m'au impresionat oare cum. Toți banii, pe care unchiul meu îi ținea în casă dispăruseră odată cu moartea lui. S'a făcut o anchetă dar nu s'a descoperit nimic.

Puțin timp după moartea unchiului meu casa a fost închiriată unei familii spaniole, și după cinci spre zece zile dela mutarea lor în casă s'a răspândit în tot orașelul Oran un zvon lugubru: întreaga familie se spânzurase.

De data asta n'am mai putut rezista curiozității și m'am dus la Oran.

Au trecut câteva săptămâni dela

Singura mulțumire

Plictisit hoinăresc pe străzi fără nicio țintă și simt desgust de tot, din cauza unei suferințe ascunse pe care n-o pot explica.

Văd un schilod. Acesta-i mai nefericit ca mine, și binecuvântez viața că mi-a dat un colț mai bun sub soare și că pot să trăiesc întreg și sănătos.

Intru într'o sală unde s'a anunțat o conferință. Ascult un conferențiar plictisitor și mediocru.

Mă duc la o expoziție de pictură, dar nu sunt mulțumit de ceiace văd, fiindcă zugrăveala ce privesc e o profanare a artei.

Citesc un afiș care anunță că la teatru se joacă o piesă proastă pe care am văzut-o.

Trec mai departe.

Doină veche

instalarea mea în „Casa spânzuraților” cum îi se spunea prin partea locului, fără să fi observat cea mai neînsemnată anomalie.

Într-o zi, pe când mă întorceam acasă, după o absență de vre-o două săptămâni, dintr-o excursie pe care am făcut-o prin împrejurimi, am fost întâmpinat de o spaniolă bătrână care mi se adresă pe un ton foarte speriat:

— Vai Doamne! nu știți noutatea. José Barriga, vecinul d-voastră a dispărut. Toată casa lui a fost scotocită fără nici un rezultat... Lumea din cartierul unde e situată casa d-v. a început să se mufte... groaza domnește în oraș...

Cum am intrat în casă, am simțit un miros greu care venea din pivniță.

Fără să stau mult pe gânduri am luat o lampă și m'am dus în pivniță. Imediat însă m'am retras îngrozit. Un cadavru zăcea acolo, un cadavru groaznic desfigurată și descompus în care am crezut că recunosc pe vecinul meu Barriga.

Vestea morții vecinului meu se răspândi ca fuierul în tot orașul. În același timp era un mister, cum de putuse omul acesta să se introducă în casa mea. Ipotezele cele mai fantastice circulau. Un medic legist chemat ca să examineze cadavrul declară că Barriga murise de inanție. Dar ceia ce depășea imaginația tuturilor fu că într-unul din buzunarele mortului s'au găsit doi metri de frânghie iar frânghia aceasta era la fel cu aceia cu care se spânzură primii locatari ai casei.

Văzând că nimeni nu reușește să deslege misterul care plutea asupra casei, am hotărât să mă fac luntre și punte ca să-l desleg eu. Luntre n'a fost tocmai așa de greu, de oare ce după multe cercetări, am descoperit în pivniță o ușă secretă care dădea într'un gang subteran ce se întindea până la casa lui Barriga.

De data asta nu mai încăpea nici o îndoială că vecinul meu săpase gangul acesta și grație lui se introduce în camera unchiului meu. Da, Barriga posedă geniul crimei. După ce-și omora victimele, le spânzură și datorită superstiției locuitorilor din Oran n'ar fi fost bănuți nici odată...

Cu toate însă că misterul a fost desvăluit și deși au trecut câți-va ani de când am părăsit orașul Oran, viața mea se află și astăzi de vânzare și toată lumea o denumeste „Casa spânzuraților”.

Trad. de C. A. I. Gh.

*Codrul cu frunza deasă!
Sunt plecat de mic d'acasă,
Eu nu știu costi la coasă,
Nici cu plugul ca să ar,
Nici să'njug boii la car!*

*Și pribeag dacă-am plecat,
Prin străini am tot umblat,
Și-a vrut Dumnezeu cu mine,
De-am trăit și rău și bine
Zile negre sau senine!*

*Bun prieten mi-a fost teiul,
Plugul meu a fost condeiul,
Și ogorul o hârtie,
Casa mea câte-o chilie,
În amara mi pribegie!*

*Foaiie, verde, foi de nuc,
Dar am sânge de haiduc,
Și mereu mă duc mă duc,
Vocea inimii de ascult,
Nici n'eri nu stau prea mult!*

*Iar pe unde mă opresc,
Cu streinii de vorbesc,
Sau de stau cu ei la masă,
Gândul meu e tot acasă,
Dorul, jalea mă apasă!*

*S'apoi verde de mohor,
Sunt botnav de-atâta dor,
C'as vrea să fiu șom să sbor,
Să cutreer lumea toată
Și peunde am trăit odată!*

M. Marinescu-Angel

ROMÂNIA!

— POVESTE —

România era o femeie frumoasă, bogată, bună și vecinic tânără pentru că era nemuritoare!

Ea avu mai multe fete. Pe cele din urmă când erau mici i le furaseră niște vecine rele: Basarabia i-o furase Rusia, o vecină puternică care postise la drăgălășenia ei. Transilvania o luase altă vecină: Ungaria; iar Bucovina o furase Austria.

Fetițele furate nu uitau pe mama lor, și cu cât creșteau cu atât dorul lor era mai mare și mai înfocat. Se făcuseră mari și frumoase, și vecinic își îndreptau privirile înduioșate spre țara lor.

Ungaria dorea Transilvania cu flăcăii ei cei mai frumoși și mai voinici, dar aceasta din urmă nu vroia nici să-i vadă, nici să-i audă. Visa de neamuri ei; de românașii sprințeni și voioși, ale căror doine străbăteau munții și pădurile, de-i fermecau auzul, și sufletul. Frumoasa Transilvanie cu ochii scânteietori și gura rumenă, răspundea la cântecele falnice lor românașii, cu cuvinte pline de jale; iar când auzea cavaliul zicând horele, sârbele și țărășelile, piciorușele ei nu mai puteau sta locului, se repeceau spre dealurile și văile de unde venea chemarea. Dar Ungaria la plânsetele fetei, râdea cu răutate și o amenința cu întemnițare, dacă n'o fi cuminte!

România: „dulcea” așa-i ziceau cei care o cunoșteau, era așa de frumoasă, și din mâinele ei răbdătoare eșeau

asa de minunate iucruri încât toți o iubeau. Chiar mama ei cea vitregă n'ar fi dat-o nimănui afară din casă. Biata fată era foarte amărâtă pentru că era așa de strâns ținută. Obrajii ei rumeni și trupul durduliu nu slăbeau însă de atâta amărăciune, și'n sufletul ei nu murea speranța că odată, odată, se va înapoia la vatră! Era credincioasă, se ruga la Dumnezeu mult, și într-o noapte visase că o zână frumoasă îmbrăcată ca o regină, venise s'o ia, și'npreunând sub mantia-i de aur cele trei surori de atât de amar de ani despărțite, le dusesse la mama lor România, care cu lacrimi de bucurie, îi mulțumea slăvind-o!

Dar cea mai nenorocită era Basarabia: plină de daruri sufletești și trupești făcea fericirea celor din jurul ei, însă oricât se trudea, nu izbutea să mulțumească pe sgritoroaica de Rusia, care din nimica toată se'nfură și o schingiua de vai de sufletul ei!.

Creșcând între străini cele trei surori, visând la ducioasa lor mamă, cu credința'n Dumnezeu, că într-o zi o minune le va strânge la oaltă!...

Iată că s'aude că un potop mare s'a năpustit peste omenire!

Războiul! acest zeu curat a deslănțuit asupra oamenilor toate năpăsteli; și numai cei care or ști să se lupte cu toate nevoile, vor putea răbda toate suferințele; vor fi scutiți de crudul zeu, și a lor va fi izbândă...

Din cornul său, în culmea Carpaților România dă alarma: chiamă pe copii ei la arme! băeții la luptă, fe-

tele la mângâierea chinurilor. Potopul vine! Se aud urletele de durere, strigătele fioroase ale luptătorilor, buhuitul văzduhului, se simte ceața de foc, duhoarea valurilor de sânge care încălzesc pământul înghețat de groază!

În ochii scânteietori ai Transilvaniei și Bucovinei, în cari se oglindesc spăimântătoarele imagini, licărește însă raza speranței că în trecerea aceluia puhoi, se vor rupe zăgăzurile care despart țara mamă de aceea a copiilor, și că vor fi în curând unite! Dar vai! prin câte suferințe?!... Românașii viteji se rostogolesc din vârful munților de unde au văzut pe surioare întinzându-le brațele. Ei mor surâzându-le și chiamă pe alții în locul lor? România privește: își mușcă buzele ca să nu strige de durere la vederea atâtor fii cari închid ochii pe vecie; dar ea sună, chiamă mereu: alții și alții sosesă de umplu golurile!

Dar puhoiul este prea puternic, în vârtejul lui fioros, distruge tot în calea lui; și puțini copii care văd că o moarte sigură îi așteaptă, se retrag la sora cea mare: Moldova, unde să fie sfat și să se întărească împotriva aceluia iad. Moldova înțeleaptă și primitoare, leagă rânile, șterge lacrimile, și cu vorbe blânde mângâie și îmbărbătează. Iată însă zâna visată Bucovina: apare seducătoare și senină îmbrăcată în alb, cu crucea Mântuitorului pe piept. Ea atinge cu mâna-i fermecată frunțile românașilor, și'n inimile lor speranța și dorul biruinței incolțesc; iar cu vocea ei mângâietoare le spune: „Să n'aveți teamă, pe aceea nu se trece!” Ziua cea mare a sosit! Toți copiii României sunt gata: ori moartea, ori nemurirea!

Iadul se apropie... valurile de foc vin unele după altele; cortegiul de chinuri înaintează! Români cari știu, cari simt, cum le luminează sufletul raza surâsului fermecător al zânei care le-a spus: pe aceea nu vor trece! strigă mamei lor România îngrozită de ce-i văd ochii:

— Mamă să nu ai teamă! Apoi cu piepturile descoperite așteaptă puhoiul...

Umuitoare minune! Iadul a sosit! Dar piepturile românilor sunt de oțel, și într'un minut de supraomnesc eroism, copiii României au spulberat urgia care să năpustise asupra lor!

În urletele de furie și de durere ale dușmanilor, o muzică îngerească se aude: sunt vocile fiicelor înstrăinate; doinele duioase care din trei unghiuri ale țării răsună; este cântecul de bucurie al fericitei mame; este zâna

blândă care apare în mantia-i de reghină urmată de corul surorilor de caritate!

Și toți cu toții la olaltă pe pajjiștea smălțuită de flori încântătoare, în poiana de unde s'au rupt lanțurile granițelor, joacă de foc mână'n mână, hora unirii și a întregirii Neamului!

Eufrosina Pallă

Celei dragi

*Te-am întâlnit în viața mea pustie
Și chipul tău mi-a nsemnat gândirea
Și am tresărit visând nemărginirea
Înflorat de-a ochilor magie*

*Azi sufletul mi-e plin numai de tine
Și-s stăpânit de vraja din priviri
În care dorm eternele iubiri
Și autoștia vastelor suspine.*

*Înflăcărarea dorului de tine
Mă ține 'ncătușat neconvenit
Ești rază din neant care-ai venit
Să-mi dai vieții clipe mai senine*

*Cu sufletul pierdut în depăriări
Atâtea nopți am plâns gândind la tine
Înflăcărât de clipele sublime
Ce mă purtau pe arepi de visări*

*Minune cu ochi mari fermecători
Eu te-am văzut în vis de atâtea ori
Și te-am chemat cu ochi rugători
Și umeziți de-atâtea așteptări.*

Eugeniu Murea

Ceasul rău

Slab, istovit, cu privirea stânsă și aerul desnădăjduit, părea încarnarea suferinței omenești.

Satenii îl priviau cu gura căscată și nu le venea a crede că văd pe feciorul dascălului Constantin, în ocașul reintors de curând.

Nu mai era săteanul voinic. Cu privirea scântietoare cu pletele negre și brațele oțelite, gata a se măsura cu cel mai tare.

Inspăimântat fugea de toți, pe când gura-i pronunța cuvinte neînțelese din care mulți deslușiau numele nevastei lui.

Ceasul rău, ceasul rău, șoptiau țărani privind-l cu groază și ocolindu-l, neștiind ce se petrecea în sufletul său chinuit, care nu găsisese uitare.

Din primele zile ale eliberării, el se retrase în via lui din dealul Șurpei, și sub povara durerei și a re-mușcărilor, trăia acolo ca un pustnic,

hrănindu-se numai cu mămăligă și usturoi.

Iarna ca și vara rămânea ceasuri întregi cufundat în gândurile cele mai negre, în cociaba mică aproape descoperită. Un singur gând îl stăpânea. Să se îndure cel de sus, să-i grăbiască sfârșitul să dis ară ca soarele deasupra livezei.

În desperarea în care revenise avuse la început o lițărare de nădejde. Nicușor, copilul isteț, portretul aceleia pe care n'o uitase nici o clipă mai avea nevoie de viața lui.

Îl va îndruma, îl va trimite la Iași la școala unde învățase și el, până când va fi în stare să înțeleagă și să ierte crima făcută într'un moment de nebună gelozie. Și atunci își va face singur seamă, mulțumit cu iertar a fiului!

Dar era scis ca ispășirea să fie completă.

Copilul era cuprins de o spaimă nebună când îl vedea. Se îmbolnăvea de era lăsat o clipă singur cu el.

Se resemnase, renunțând la singura mângâiere, care i-ar mai fi putut alina durerea nemărginită, remușcărilor cari-l chinuiau mereu.

Trăia ca un pustnic, nu se apropia de nimeni, îngrozit de a auzi numele „ucigașul” cu care soacra lui îl desprinsese pentru totdeauna de copilul Ilenei ei.

Cu aceasta îi luase ultima licărare de nădejde, îl îndepărtase pentru totdeauna de oameni. Voia să trăiască numai pentru ispășire.

Uitase de chinurile, de munca istovitoare, de anii cei mai frumoși pierduți în ocnă. Nu și vedea fața brăzdată aproape toată albită.

Își impunea regimul cel mai aspru, mai mulțumit, cu cât se pedepsea mai crud.

Arunca o privire indiferentă asupra struguri or, cari se cociau în căldura soarelui de vară, asupra merelor, cailor, prunelor.

Niciodată nu întindea mâna spre ele, ca să-si potolească setea care-l consuma mereu. Se gândea jelind la primul timp al fericirii lui. Nu-i venea să creadă că el era fiul dascălului Constantin, sortit a fi preot, stimat și admirat de toți din cauza cultivei căpătate la Iași.

Nu mai voise să audă nici de carieră nici de nimic, când văzuse pe Ileana fiica lui moș Petre, cel mai fruntaș gospodar din sat. Nu cunoscuse până atunci vre-o desamăgare.

Ea se învoise imediat la unire, cuprinsă de o mare iubire pentru acel pe care toți ai satului, îl priveau cu respect.

Însă din primele zile chiar o pasiune oarbă, mistuitoare i se deslănțuise în suflet. Ileana ca toate femeile frumoase, nu putea fi credincioasă, își închipuia el.

Își amintise din romanele citite de

șiretlicurile întrebunțate de femei, spre ași vedea iubiții. Indată ce ea vorbea sau mulțumea la vre-un salt, el credea să vadă în aceste lucruri neînsemnate și obligatorii, un început de sentiment.

Se necăjea, o chinuia zilnic cu muștări, căuta s'o cerceteze cât lipsise de acasă.

De multe ori apărea pe neașteptate înfațai; arunca o privire cercetătoare în toate părțile, ca și cum era sigur să zărească pe cineva.

Ileana era grozav de măhnită văzând cum din ce în ce mai des o gelozie înspăimântătoare chinuia, și aproape întuneca mintea bărbatului ei. Se ferea să se mai întâlnească cu cineva, se ferea să ridice ochii, să mai vorbească.

Totul era în zadar.

Haralamb devenise tot mai bănuitor, și din iubirea lui aprinsă, ea nu se alegea decât cu supărări.

— Nu țin decât la tine, n'am iubit, și nu iubesc pe nimeni altul, aceste cuvinte îi răsunau în urechi, cu accentul adevărat cu care fusese pronunțate.

Dar atunci!... El văzuse în aceste asigurări o dovadă a vinovăției ei, și cu cât își dăduse osteneala să-i intre în voce, cu atât îl ațâțase mai mult.

Intr'o zi intrând într'o cărciumă să mai uite necazurile imaginare, i se pare că aude numele Ileanei, rostit într'o convorbire ce o avea fiul profesorului și al arendașului, cari se răcoiau și ei la o masă. Avusese imprisia că ei încetează de a mai vorbi la vederea lui, și-l priveau batjocoritor.

Din acel moment, o idee fixă, de care nu se poate desfăce, îl împinge cu o putere misterioasă și mereu crescândă spre fapta fatală.

Incepuse să vorbească tare ca un smișit.

Nu sunt eu de acela. „Ce știe satul nu știe bărbatul“ Lasă că pricep eu toate!

Intr'un suflet se repez se acasă.

— Ce zici, mergem azi la vie? Uite ce zi frumoasă Ileano.

— Mergem îi răspunde ea surzând, bucuoasă că-l vede mai descrețit.

Și se gătise cu cămașa subțire de borangic, cu salba scumpă numi în galbeni. Cu flori roșii de măcieș în cozile groase și lungi care îi cuprindeau de două ori capul bălan.

De câte ori își amintea de sfârșitul groaznic, se ducea pe locul martor al crimei, lui se arunca pe iarba înaltă, necosită, amestecând gemetele lui cu șoaptele păraului care șerpuia prin vie.

De altfel privea toată ziua spre livada inundată de lumină, și nu perdea o clipă nici chiar noaptea, viziunea tare-i apărea mereu, pe când în urechi îi răsunau ultimele ei cuvinte.

Cum îl cheamă? o întrebă el cu vocea aspră, simțind o exaltare nebună.

— Pe cine? se uitase ea m'rată, neînțelegând mânia ce i o citea în privire.

— Pe cine? pe iubitul tău. Nu de geaba suntem de răsul satului, se răstise el scos din fire, apucând-o de cozi, pe când degetele lui se înfigeau cu putere carnea moale a gâtului.

— N'am nici un iubit crede-mă Haralambie, se rugase ea nebună de spaimă, ridicând spre el o privire aproape sticloasă.

— Să-mi spui sau te omor urmasa el nebun de gelozie, ne dându-și seama de furia cu care gătuia pe nenorocita trăind-o pe locul inverzit de iarba moale, din mijlocul livezei.

Un țipăt sfâșietor străbătuse aerul, intrerupând par'că gănguritul pasărelor care ciripiau prin pomi.

Și Ileana căzuse teapănă, dându și ultima suflare.

El își dase imediat seama de crima făptuită.

At ția ani de atunci! Nici o clipă n'o pierduse din vedere.

Umbra ei îi apare de mânâncă, de doarme, de se uită cu privirea aiurită spre locul fatal.

Îi aude țipetele de groază, îi zărește mâinile înleștate spre rugăciune.

Pe orice timp în gerul înghețat al iernei, în plânsul melancolic al toamnei, în primăvara aducătoare de vlagă nouă, în tot ce-l înconjoară, în soarele ferbinte al verei care i-a umplut via cu dururi dumnezeiești el se simte tot mai mult atras spre locul învăluit în umbre funerare, de care ar voi și el să fie cât mai repede acoperit.

Dar ispășirea dură mult. El se roagă tot mai des de o umbră vizibilă numai pentru dansul, să aibă odată îndurare.

În fine fu găsit într'o zi neinsuflețit, cu fața trasă, istovită, cu ochii înspăimântați, ca ești din orbite. Ceașul rău, ceasul rău, șoptiră din noi țărâni, descoperindu-se cu milă înaintea resturilor neinsuflețite ale fiului dascălului.

Emilia Tailler

Oameni iluștri

Cambronne

Cambronne pe care l'a făcut celebru atât rezistența-i îndârjită la Waterloo cât și fraza pe care a rostit-o cu ocazia luptei, s'a născut la Saint-Sebastien în 1770.

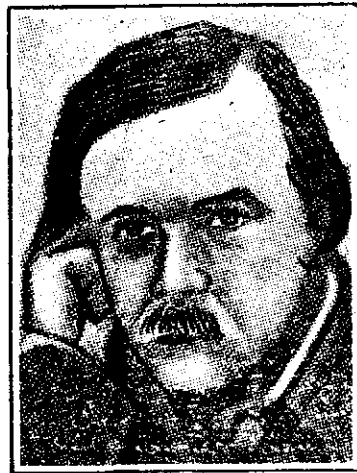
În 1799, Cambronne sub ordinele lui Massena ia parte la bătălia de la Zurich unde face prizonier o baterie rusă. În urmă ia parte la toate luptele epopeii napoleoniene. După lupta de la Jena a fost avansat colonel și în 1813 general.

La Waterloo, Cambronne comandă o divizie a gărzi, unde în timpul zilei, susține șocul avânt-gărzilor prusace. Seara, la ora dezastrului, e în ultimul careu care face față învingătorilor. Soldații și șeful lor sunt în

conjurați de inamic dar nu se retrag cu un pas.

Englezilor care îl somează să se retragă, Cambronne le-a răspuns: „Garda moare dar nu se predă!“ Victor Hugo înlocuiește fraza aceasta printr'un cuvânt mai aspru. Cambronne tăgădui ambele fraze. Câți-va soldați ai lui confirmară însă cele două răspunsuri. Cea ce e sigur însă e că generalul a fost regăsit a doua zi grav rănit printre ultimii supra-viețuitori ai ultimului careu.

Cambronne a murit în 1842.

David d'Angers

Pierre-Jean David s'a născut la 1788, la Angers. Tatăl lui a fost sculptor. De la vârsta cea mai fragedă David aspiră să devină și el sculptor. Desenul l'a învățat la școala centrală din Angers. Aceasta fiind

Vraja sfărâmată

Gândirea mea, închisă despotice ca 'ntr'un turn
Ca prin telegrafia sonoră, fără fir
Comunica cu tine departe, taciturn,
Și te 'mprejmăia tainic, ca suflul de zefir.

Ti-am spus toată dorința care-o aveam, hipnotic
Și praaă ca și mine neliniștei acestii
Ca și cum te 'mbătaseși de-odată cu narcotic
Căzuși învinsă 'n fața puternicei sugestii.

Și fără să-ți dai seama atuncea te ai întors
Și te-ai îndurat ușa în prag să mi-o deschizi
Bătea mima-mi iute ca aparatul Morse
Ce-și deapănă tic-tacul, și ne-am oprit timizi

Și-a radiat din mine atunci ca un efluviu
Adâncă bucuria ce nu voia să 'ncapă
În prea îngustu-mi suflet, ci vrea ca un deluviu
Ce-și răspândește 'n lume potopul lui de apă.

Să te cuprindă tainic și strâns ca'ntr'un năvod
Făcând să te 'nfoare între pereții strimți
Acelaș farmec mistic, ce-i veșnicul isvod
De sfântă fericire, atuncea când îl simți,

Ca rătăcit în mândre finuturi palatine
Abia te auzisem cum ai urcat pe trepte
Ființa mea întregă se îndreptă spre tine
Precum și a mea spre tine prinsese să se 'ndrepe.

Dar deodată firul gândirii intrerupt
Făcut-a nici o vorbă măcar să nu mai sot
Și-atunci știut-am bine că n'o să mai mă 'nfrupt
Din focul bucuriei ce 'n mine-i stins de ot.

Și când sugestiunea lipsită de idee
Făcu să nu-i fii roabă și nici să fi cuprinsă
De vraja dinainte, te-ai dus... Te du, femeie,
Voința cea din urmă mi-e stinsă, stinsă, stinsă...

Ion Carpen

suprimată, tânărul desperat că nu-și poate continua studiile încearcă să se sinucidă, dar scapă din fericire.

În cele din urmă părinții lui îl lăsară la Paris, unde sosi cu nouă franci în buzunar. Avea 19 ani pe atunci și fu foarte fericit de a fi primit printre lucrătorii cari lucrau la arcul de triumf de la Carrusel. David putu intra în urmă în atelierul lui Roland și în 1811 obținu premiul Romei.

Prima lucrare ce-l făcu cunoscut este o statuie a lui Condé care se află azi în parcul de la Versailles. De atunci începe epoca lui de glorie și de producție.

În 18 ani, el a executat peste 40 de statui, 75 baso-reliefuri, 20 de busturi și o infinitate de medalioane. Acestea din urmă constituie de alt-

fel opera lui de seamă.

Printre celelate lucrări, trebuie să cităm în primul rând sculptura lui în marmoră *Philopoemen* în care a pus toată arta, toată puterea dure-roasă de care era capabilă mintea lui pururi neliniștită.

În 1848 David partizan al revoluționarilor triumfători, a fost însărcinat împreună cu alți câți-va artiști, să reorganizeze Școala de Belle-Arte. Ales membru al Adunării constituante, a făcut parte din acei pe cari guvernul dela 2 Decembrie i-a socotit periculoși ordinei de stat, așa că a fost exilat. A rătăcit multă vreme în Belgia, apoi în Grecia. Dobândinu în urmă grațierea, s'a întors în Franța unde a murit în 1856.

Unul împotriva zece

Situația patrului sublocotenentului Dălcăuș nu era de jinduit. Sublocotenentul se afla cu cei zece oameni ai săi pe vârful muntelui Făgetul din județul Putna. Fusese trimis în recunoaștere, și se văzuse deodată înconjurat de un detașament inamic de o sută de oameni. Unul împotriva zece, nu era o luptă ușoară!

Acestea toate se întâmplau la începutul luptelor dela Mărășești.

Noroc că sublocotenentul, împreună cu oamenii săi, se află în vârful muntelui, într-o pădurice, pe când detașamentul se afla jos, la piciorul muntelui.

Păduricea, în care fusese surprinsă patrula sublocotenentului, acoperea creștetul muntelui tocmai cum o tichie acopere creștetul capului unui chef. În jos de creștet, muntele eră cu totul pleșuv până la poale, și nu se vedea nici o tufă după care să se ascunză luptătorul care ar fi vrut să se apropie de pădurice.

Detașamentul inamic, precum am spus, ocupase poalele golase ale muntelui, și înconjura de jur împrejur patrula de zece oameni.

Sublocotenentul se plimba furios, ca un leu în cușcă, prin pâlcul de fași din vârful Făgetului.

Unii dintre fași erau nespuiși de hărăni. De bună seamă că trecuseră și tăietori de pădure pe acolo, de oarece multe trunchiuri de arbori erau culcate la pământ și curățite de crăci.

Pe povârnișurile repezi ale muntelui, niste jghiaburi firești, făcute de suvoaietele de apă scurse în timpul ploilor, s'au sădit pentru jghiaburi pentru scoborâțul buștenilor prin alunecarea la vale.

Printre fașii culcați la pământ de tăietorii de lemne, unul avea inima scobită de putregai însă pereții și scoarța lui erau sănătoase și tari. Avea asemănare cu o butie foarte lungă, însă deschisă la amândouă fundurile. Uitându-se mai bine la acea scorbura de fag, sublocotenentului îi fulgeră prin cap una din acele idei luminoase cari hotărăsc soarta nu numai a unei patrule, ci a unei armate întregi.

— „Are vre-unul din voi un ferăstrău de campanie? întrebă sublocotenentul.

Chiar căprarul Pintilie se întâmplase să aibă unul.

— „E vre-unul din voi lemnar de meserie?“ mai întrebă sublocotenentul.

Soldatul Ghiberdie încă din copilărie lucrase lemnăria.

Sublocotenentul îi puse să lăte

Noutăți filatelice

Ca suvenir pentru ultima expediție a muntelui Everest, unde, doi dintre cei mai întreprinzători turiști și-au găsit moartea când mai aveau 200 metri până la vârf, se va scoate niște timbre care vor fi puse în vânzare la oficiile poștale poalele munților Himalaia. Culoarea timbrelor va fi albastru aprins.

Comemorarea poetului Camoens

Portugalia a scos de asemenea o serie de timbre prin care comemorează 400 ani de la moartea marelui poet portughez Camoens.

Iată câte-va modele din aceste timbre:

Garibaldi comemorat de republica San Marino

San Marino a emis o serie comemorată din următoarele valori: 30 centesimi violet; 50 centesimi brun închis și 60 centesimi roșu, câte trele au figura lui Garibaldi; 1 liră leu și 2 lire verede. Iată aci și modelele:

trunchiul de fag ast-fel ca să fie deopotrivă de rotund pe toată lungimea lui, și să nu fie mai lung de trei metri. În scorbura trunchiului încăpea foarte ușor un om. Sublocotenentul puse pe Ghiberdic să mai netezească scorbura de toate nodurile dinăuntrul ei.

Dădu ordin apoi soldailor să strângă frunziș mult de fag, și îi puse să căptușească scorbura cu frunziș.

— „Să faci două dopuri pentru gurile scorburoase” mai ordonă sublocotenentul lui Ghiberdic.

Ghiberdic făcu dopurile.

Atunci sublocotenentul se așază în scorbura ca într'o ghiulea, așezând lângă dânsul o armă Manlicher, și încingându-se cu o cartușieră.

— „Așezați dopurile la gurile scorburei, fără să le întepeniți prea rău, și dați-mi drumul la vale pe

jghiabul rămas de la tăietorii de lemne” spuse în cele din urmă sublocotenentul.

Sergentul Aftode, care se însărcinase cu această muncă, a avut grijă ca scorbura să fie ast-fel scoborâtă în jghiab, încât capul sublocotenentului să fie îndreptat spre poalele muntelui.

Tctuși, este ușor de închipuit, câte lovituri, câte zdruncinături a suferit sublocotenentul în această scoborâre năprasnică, în timpul căreia scorbura se lovea de toate cotiturile jghiabului de pământ, precum și de holovani de piatră de pe jghiab. Căptușala de frunziș, ce e drept, îl apăra, dar îl apăra numai pe jumătate. Dacă — să-l fi ferit Dumnezeu de așa ceva — scorbura, în loc să aluneca înclinată la vale, ar fi eșit din jghiab, și s'ar fi rostogolit de-adura,

praf s'ar fi ales de oasele și creerul sublocotenentului Dălcăuș. Dar norocul l'a ajutat.

Când scorbura se opri la poalele muntelui trecuse de mult de linia de încercuire pe care se aflau așezați inamicii. Scorbura se oprise în tundu unei vâlcele împădurite. Soldații inamici nici n'ar fi putut opri scorbura dar nici n'ar fi putut bănui că dânsa închidea un om. Dimpotrivă, dânsii au crezut că este vre-un buștean prăvălit întâmplător de la munte.

Sublocotenentul scoase cu mare prevedere un dop al scorburei. Împrejurul lui nu se vedea nimeni. Vâlcea în care se găsea acum, era doșnică, și copaci îi ascundeau de ochii inamicilor din detașament.

Luându-și arma, sublocotenentul se furișă după copaci, până începu să descopere din noți pe inamici. Dânsul se găsea mai la vale decât inamicii, și se află în spatele lor.

Deodată aceștia auziră în spatele lor împușcături — ale sublocotenentului — cari urmau la scurte soroace. După câte-va focuri, câți-va dintr'ei lor fură răniți. Dânsii bănuiră că numeroși sildați de-ai noștri le căzură în spate. Ei goliră povârnișul muntelui pe partea unde era jghiabul pe care se coborâse sublocotenentul.

Și atunci, pe același jghiab de pământ, se văzură alunecând la vale, rând pe rând, zece crăci uriașe de fag, în frunzișul cărora erau ascunși cei zece oameni din patrula sublocotenentului.

Oreste A. Anastasiu

MARTURISIRE

*Din coviltirul cerului coboară
Amurgul, ca un vâl întins și greu.
Când sufletul mi-e'n liniștea de seară
Un schit tăcut,—și preot îi sunt eu.*

*Adâncă tresărare a vieții
O simt în suflet, cum se sbate 'ncet.
Și amintirile mi se deșiră
Ca'n mintea unui visător profet!*

*Când de olaltă cerul ne desparte —
Și când mi-apară tăcută-atâtea ori...
Am împrejur numai singurătate,—
Și-aud un svon mai trist din de-
părtări!..*

*Din coviltirul cerului se-aude
Un glas ce pare n'ențeles de noi...
Și dragoste în suflet mi-se-ascunde
Ca boaba cea mai neagră de noroi...*

Ciprian Dolcescu

Teamă firească

Doctorie urgentă

-- Ce s'a întâmplat?
-- Ia, afurisitul ăsta a înghițit un cartuș și nu pot să-l bat
că mi-e că face explozie.

-- Ce e domnule, ce s'a întâmplat?
-- Dragă, d-le, aș vrea să-mi dați puțin praf de gândaci că
nu pot dormi de ei...

HAZURI

Un biet țăran auzise spunând pe preotul satului că nu putea citi fiindcă și-lăsase acasă ochelarii; țăranul își închipui atunci că era deajuns să poarte ochelari spre a putea citi.

El se duse deci la oraș, intră la un optician și ceru ochelari ca să poată citi. Dar era în zadar; cu niciun fel de ochelari țăranul nu putea citi. În cele din urmă opticianul enervat, după ce răscolise toată prăvălia, izbucni deodată:

— Ia ascultă nene, d-ta știi să citești?

— Ei asta e, reluă țăranul. Crezi că dacă ași ști să citesc ași mai fi venit la d-ta.

Doi prieteni Vasile și George se întorc noaptea târziu acasă. La un moment dat ajung în fața casei lui George.

— Ei, zise Vasile, ce-o fi zgomotul acesta care se aude în casa ta? cu siguranță că se află un hoț.

— Cu atât mai bine. Lasă-l în pace. Soția mea o să creadă că hoțul sunt eu care mă întorc târziu acasă și o să-i tragă o bătaie strașnică.

Georgescu se uită la ceas foarte îngrijorat:

— Nu pot pricepe, zise el, soției lui ce s'a întâmplat cu ceasul meu; mi se pare că trebuie curățat.

— Nu tată, răspuse fetița lui, e curățat, fiindcă eu și Gicu l'am spălat a dineaieri în lighian.

Mitică străbate exasperat bulevardul.

— Ce ai? îl întreabă un prieten.

— Ce să fie, dragul meu, m'am certat din nou cu soacra mea... Vai ce grozăvie, ce scenă sfâșietoare...

— Cum așa?

— Păi uită-te la haina mea!

Și Mitică dându-și la o parte paltonul arată prietenului haina care e într'adevăr sfâșiată.

Gh.

Citiți „Veselia”

„UNIVERSUL LITERAR”

PREMIILE FILATELICE

Pe luna Februarie 1925

CUPON No. 5

Crème Simon

CREMA SIMON
Această cremă igienică și binefăcătoare albește și luminează pielea dându-i o mla-diere și o catifelare fără pereche. Ea conservă femeii frumusețea și înfră-zimea tinereții.

CREMA SIMON
face să dispară toate micile al-terări ale epidermei: crăpături, degerături, roșeață, părliți, etc. Crema trebuie întinsă pe pielea încă umedă.

Pudra și Săpunul Simon

Universul Literar

Cuponul Nr. 12

Strângeți complet aceste cupoane și veți lua parte la premiile „Universului”, printre cari și 3 CASE. Tragerea în primăvară